॥ ઓ૩મ ॥

બ્રહ્મહત્યા!

યાને

ઘાત કે ખુન?

(એક કરૂણાજનક કથા.)

તથા

છુટક કાવ્ય.

લેખક,

શંકરલાલ મગનલાલ પંડયા હળદરવાસવાળા.

“ પાપી પિતા અને સદ્ગુણી સીતા ” તથા “ જ્ઞાન પ્રવાહ ” “ સુબોધ—બિંદુ ” ઇ૦ નો કર્ત્તા.

(ઠા. માધવજી ઠાકરશીના નવા માળા. ગાયવાડી)

પ્રકાશક,

રણછોડલાલ–ગીરધરદાસ ભાવસાર.

ઠે. હળદરવાસ, મહેમદાવાદ થઇને.

૧૯૬૮ ૧૯૧૨

રૂ. ૦–૨–૦

મા. મહેતાએ માલેક માટે છાપ્યું. કાલબાદેવી પ્રી. પ્રેસ કાલબાદેવીરોડ–મુંબઈ

અર્પણ પત્રિકા.

જેનુ અંતઃકરણ બીલોર કાચ જે[illegible]ીના
નિર્મળ નીર જેવું નિરંતર નિર્મળ [illegible]
હતું એવા સ્વર્ગસ્થ પુજ્ય દાદાશ્રી લ[illegible]ર
હીરાભાઈના પવિત્ર આત્માને તેમના પ[illegible]માં
ભકિત પુર્વક અર્પણ કરૂં છું.

અખાત્રીજ સંવત-૧૯૬૮.
ગાયવાડી માધવજી ઠાકરશીનો
નવો માળો—મુંબઈ.

લી૦—દાસાનુ
"શંક"

નવીન ગ્રાહક.

૨૫ શેઠ છોટાલાલ સદાશિવદાસ, નવાપુર.
૨૫ શેઠ મુળજીભાઈ નારાયણદાસ, મુંબઈ.
૧૫ શેઠ હિરાલાલ રણછોડદાસ, નવાપુર.
૧૫ શેઠ છોટાલાલ ભુખણદાસ, નવાપુર.

પ્રસ્તાવના.

"અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે!"

-ગઝલ-

અહો! કિરતાર ઈન્સાફી, અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે;
ખલકને ખુબ પ્યારો છે, અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે.
કુકર્મે કષ્ટ ભોગવિયે, તમોને દોષ કાં? દૈયે;
ગુન્હો સઘળો અમારો છે, અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે.
રમીને પાપના પાસા, સુખોની રાખીયે આશા;
ખરે ખોટા વિચારો છે, અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે.
સદાચરણે સદા ચાલે, સદા સુખ તેહને આલે;
પુરાવા તો હજારો છે, અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે.
કંઈ જન એમ બોલે છે, પ્રભુ ઈન્સાફ ભૂલે છે;
અરે! ગાંડા ગમારો છે, અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે.
કરે તેવું જરૂર પામે, લણે છે જેવું જે વાવે;
જગતનો એજ ધારો છે, અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે.
વસીલાને મુકે વ્હેતો, ન કો'ની લાંચ તું લેતો;
વિભૂ તું ન્યાય વાળો છે, અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે.
વદે શંકર વકીલોની, ગરજ તુજ પાસ ના પડતી;
અહા! એ રાહ સારો છે, અદલ ઈન્સાફ ત્હારો છે.

શંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા હળદરવાસવાળા.

કયમ ચાલશે?

(ગઝલ શોરઠી-હરિગીત પણ ગવાશે.)

તેડું થયું કિરતારનું, માન્યા વિના કયમ ચાલશે?
ઝાંખી થઇ જમદૂતની, જાવા વિના કયમ ચાલશે?
જાવું મજલ મોટી તહીં, તૈયારી કૈં કીધી નહી;
ભાતું ભર્યું ના સાથ કૈં, ભાતા વિના કયમ ચાલશે?
શણગાર ધારી અંગમાં, રમતો ત્રીયાના રંગમાં;
રામા ન આવે સંગમાં, રામા વિના કયમ ચાલશે?
મીત્રો મહીં તું મ્હાલતો, ફક્કડ બની ફરતો હતો;
ના એકલો કૈં એ જતો, સોબત વિના કયમ ચાલશે?
સેવક તણા સહવાસમાં, હુકમો કર્યાં હુલ્લાસમાં;
નોકર મળે ના સાથમાં, ચાકર વિના કયમ ચાલશે?
સુખ ભોગનાં સાધન ઘણાં, હાજર હતાં કૈં ના મણા;
અંતે ન કીધાં આપણાં, તેના વિના કયમ ચાલશે?
માયા અને મિલકત ખરે, મુકી જવુ પડશે અરે!
નાણાં નકામાં આખરે, નાણાં વિવા કયમ ચાલશે?
પરમાર્થ તો પ્રીતે કરો, ભકિત તણું ભાતું ભરો;
કલ્યાણ—કાયાનું કરો, તેના વિના નહીં ચાલશે?

લેખક,

શંકરલાલ મગનલાલ પંડયા હળદરવાસવાળા.

॥ श्री हरि ॥

બ્રહ્મહત્યા!

યાને

આપઘાત કે ખુન?

નોટઃ— સદરહુ કથામાં ટુંકી લાઇનો છે તે ચોપાઇમાં લેવી તથા વચ્ચે મ્હોટી લાઇનો છે તે ગરબી (સાંભળજો સજ્જન નરનારી હિતશિખામણ સારીજી) ના રાહમાં લેવી.

ઇષ્ટ દેવને પાચે પડી;
વાત સુણાવું સૌને વડી.
કૈંક વર્ષની છે આ કથા;
દાદા મ્હારા કહેતા હતા.
નિશાળમાંથી આવું ઘેર;
દાદા વાત સુણાવે પેર.
સુણી વાત આંસુડાં ઢળે;
કુમળું અંતર મ્હારૂં બળે.

*　*　*

શ્રી સરખાપુર ન્હાનું ગામ;
ભોલ્લ લોકનું ભારે કામ.
અન્ય વરણ ત્યાં થોડાં ઘણી;
વધુ વસ્તી ઠાકરડા તણી.
વેત્રવતીની સુંદિર તીર;
ગામ સદા દિસે ગંભીર.
ગામ શેઠ છે મોતીલાલ;
વ્હેપારે પામ્યો ધનમાલ.
બીજા વણીક વસે દસબાર;
ગામ શેઠ સૌનો સરદાર.
શેઠ તણી ઉમ્મર છે ત્રીસ;
શેઠાણી વર્ષ ત્રેવીશ.
સાત વર્ષનો પુત્રજ એક;
માત પિતાને વ્હાલો છેક.
કૃષ્ણલાલ છે ત્હેનું નામ;
નામ પ્રમાણે અંગ તમામ.
મુનિમ શેઠના અંબારામ;
છે વિશ્વાસુ ચોખ્ખું કામ.
વયે વૃદ્ધ છે વર્ષ સાઠ;
વિપ્રતણી ઉત્તમ છે નાત.

ઘણા વર્ષથી વહિવટ કરે;
શેઠ તણું અંતર તો ઠરે.

× × ×

બાર વર્ષના શેઠજ હતા;
પાટી લઈ ભણવાને જતા.
પિતા શેઠના ગયા સ્વધામ;
મુનિમને સોંપ્યુંજ તમામ.
સંભાળો સઘળો વ્હેપાર;
મમ બાળકની લ્યો સંભાળ.
તમપર મારો છે વિશ્વાસ;
હવે નથી જીવવાની આશ.
મુવા શેઠ મૂકી જંજાળ;
થયાં વર્ષ તેનેજ અઢાર.
પૈસા સારા પેદા કર્યા;
શેઠ તણા ભંડારો ભર્યા.
ગણી પુત્રસમ પાળ્યો બાળ;
ભણાવવા લીધી સંભાળ.
વ્હેપારે પાવરધો કર્યો;
સોળે વર્ષે કન્યા વર્યો.
થયો તરૂણ ત્યાં મોતીલાલ;

ત્રેવીસ વર્ષે પ્રગટ્યો બાળ.
મુનિમને મુરબ્બી ગણે;
મુનિમની હા, એ હા, ભણે.
પુછ્યા વિણ પાણી નવ પીયે;
ખપતી વસ્તુ પૂછી લીયે.
એમ અઢારે પુરાં થયાં;
શેઠ મુવે વર્ષો વહી ગયાં.
વર્ષ ત્રીસનો મોતીલાલ;
સાત વર્ષનો ત્હેનો બાળ.
હવે મુનિમની કહુચ્છું કથા;
દેવ સમા ડોસા તે હતા.
ભોળાને ભગવત્ પર ધ્યાન;
સંતોનું કરતા સન્માન.
ગામ તેમનું ગંગાવાસ;
છે સરખાપુર કેરી પાસ.
ગંગાતીરે સુંદિર ગામ;
યાત્રા કેરૂં મ્હોટું ધામ.
વસે કુટુંબ ત્યાં મુનિમ તણું;
સુખિયું ને સંતોષી ઘણું.
ત્રણ પુત્રોને પુત્રી એક;

પરણાવ્યાં સૌ કરી વિવેક.
પુત્ર તણે ઘર પુત્રો થયા;
સૌ નિજ ધંધે વળગી ગયા.
મૂકી ભર વાડી વસ્તાર;
ગયાં ડોસી હરિને દરબાર.
સદ્ગુણવાલી મુનિમ તણી;
ગામ વિષે કિર્તિ છે ઘણી.
એક વખત પુત્રો ને પિતા;
નિજ ઘરમાંહી બેઠા હતા.

(રાગ—ગરબી—સાંભળજો સજ્જન નરનારી—એ રાહ)

પુત્ર કહે છે તાત અમારા, વાત અમારી માનોજી;
મ્હોટા રળતા પુત્ર થયા તો, જગદીશ્વરને જાણો.—સાચું માનોજી
શેઠ હવે તો મ્હોટા થયા છે, સઘળો વહીવટ સોંપોજી;
મુક્ત થઇને નિજ ઘર આવો, સૌ જંજાળો કાપો—સાચું૦
તાત કહે છે પુત્ર તમારી, વાત હૃદયમાં ધારીજી;
રજા માગતાં શેઠ દુભાયે, એ ચિંતા છે ભારી—સાચું.૦
તો પણ 'મોતીને' સમજાવી. મુક્ત થઇને આવું જી;
સૌ જંજાળો ત્યાગ કરીને, હરગુણ હરનિશ ગાવું—સાચું.૦
ગયા માસ બીજા ત્યાં ચાર,

મોતી શેઠ થયાજ બિમાર,
ક્ષય વ્યાધી મોતીને થયો;
દિન પરદિન તે ગળાતો ગયો.
ઔષધ કીધાં અપરંપાર;
પણ ના સારૂં થયું લગાર.
રોગ વૈદ્યોને શકતી ગઈ;
મુનિમની હિમ્મત ના રહી.
છતાં દિલાસો દેછે ઘણો;
રાખ ભરૂસો ભગવત તણો.
તુજને સારૂં થશે વિચાર;
હિમ્મત ત્યાગીશ ના તલભાર.

શેઠ કહે છે કાકા મારા, મૃત્યુ માથે આવ્યુંજી;
તાબે થાવું પડશે તેને, જે ભગવતને ભાવ્યું—મૃત્યુ આવ્યુંજી.
આ જગમાં જન્મીને જાવું, તેમાં શાને રોવુંજી;
પણ અધવચમાં ન્હાવ ડુબે તો કયમ આંસુડાં લ્હોવું—મૃત્યું૦
જેવો મુજને તાતે સોંપ્યો, તેવો તમને સોંપુજી;
મમ બાળકની રક્ષા કરજો, હસ્ત હું તેનો આપું—મૃત્યું૦
જેવું મારૂં જતન કર્યું'તું, તેવું તેનું કરજોજી;
જગ્તપિતા એ જગદીશ્વરજી, તમ અંતરમાં ઠરજો—મૃત્યું૦
એમ કહેતાં મોતીલાલે, દેહ તજી ત્યાં દીધોજી;

મુનિમને આંસુ ના માયે, કોપ પ્રભૂ શ્યો કીધો—મૃત્યું૦
ઘરડાને મૃત્યુ ના આવે, કેમ જુવાનો જાયેજી:
અવળી ગંગા કેમ ચલાવો ? આ—દુઃખ ના સ્હેવાયે—મૃત્યું૦

ડોસે સૌને શાન્તજ કર્યાં;
ક્રીયા કરી સૌ ઠામે ઠર્યાં.
ડોસે વહિવટ ચાલુ કર્યો,
કૃષ્ણલાલને હાથે ધર્યો.
ભણાવવા મુકયો નિશાળ;
પુત્ર તુલ્ય લેતા સંભાળ.
શેઠાણીને આપે આશ:
થાશો નહિં કં તમે નિરાશ.
પુત્ર કાલ તુજ મ્હોટો થશે;
કષ્ટ તમારાં સર્વે જશે.
વર્ષ વિત્યાં બીજાં ત્યાં આઠ:
ડોસે ઠીક કર્યો છે ઠાઠ.
આગળથી બ્હોળો બ્હેપાર;
કરી કમાયા પૈસા સાર.
શેઠ તણી મિલકત તો વધી;
મુનિમની મહેનત છે બધી.
કૃષ્ણલાલનાં લગ્નજ કર્યાં;

ડોસાએ દિલ સૌનાં હર્યાં.
વૃદ્ધ થઇ ડોસાની કાય;
આંખે ઝાઝું ના દેખાય.
નામું લખવા માટે એક;
મ્હેતો રાખ્યો કરી વિવેક.
શેઠ તણા સગપણમાં હતો;
દરિદ્રતાથી દુઃખિયો થતો.
ચાર હતાં તેને સંતાન;
પણ પૈસા વણ દુઃખની ખાણ.
ડોસાને દિલ આવી દયા;
દઇ નોકરી શાન્તજ થયા.
પાવરધો વ્હેપારે કર્યો;
અંદેશો ના અંતર ધર્યો.
નામ તેહનું કાળીદાસ;
નામ પ્રમાણે અવગુણ ખાસ.
લોભીને લુચ્ચો છે ઘણો;
ડર ના રાખે ઇશ્વર તણો.
અદેખાઇનું પુરૂં જોર;
અંતર તેનું હતું કઠોર.
પાપ પુન્ય ના ગણે લગાર;

ચોરી એ ચોખ્ખો વ્હેપાર.
વળી કુછંદી પુરો હતો;
નવ કરવાનું કરવા જતો.
શરિર પણ લાગે ભયકાર;
હબસી સમ તેનો આકાર.
આંખ્યો દેખી બાળક બ્હીયે;
ભુલે ચુકે કો નામ ન લીયે.
પણ ઉજળો તેનો વસ્તાર;
તેની આવે દયા લગાર.
બાર માસ નોકરીએ થયા;
દુઃખના દાંડા સર્વે ગયા.
દુકાનમાંથી ચોરી કરે;
દાણા વસ્તુ હરદમ હરે.
મુનિમથી ડરતો હદબાર,
પણ અંતર ઈર્ષા અંગાર.
લાંચ લઈ ગ્રાહકથી મળે,
હિસાબમાં ગોટાળો કરે.
મુનિમજી વિશ્વાસે રહયા;
એમ દિવસ કૈં ચાલ્યા ગયા.
પાપ ઘડો જયાં પુર્ણ ભરાયે, તુર્ત પછી છલકાયેજી;

કેંક ઈલાજો કામ લગાડે, પણ ના તે ઢંકાયે—સાચું માનોજી.
ચોરી કરશે ચોર સદા પણ, એક દિવસ પકડાશેજી;
માન ભંગને થાયે દુઃખિયો, ન્યાયવિષે સપડાશે- સાચુ માનોજી
તે જાણુ ના જોતું કોઈ, પણ જોતો જગરાયજી;
અવધી થાતાં અલ્પ સમયમાં, પાપ પ્રગટ આ થાયે—સાચું૦

મુનિમને તો થઇ છે જાણ,
કે, મ્હેતાએ કાઢયો હાણ.
આ? મુરખા શું કીધું કામ?
નિમકહરામી થયો તમામ.
તારા વિશ્વાસે હું રહયા,
ઘાતી તું આવો કાં થયો?
વિન જાણીને રાખ્યો પાસ,
તેનો બદલો આપ્યો ખાસ.
રજા તુજને આપુ સાહી.
હવે કદિના આવીશ અહીં.
નિમક હરામી શેઠજ તણો;
ધમકાવ્યો ડોસાએ ઘણો.
કરગરતો ત્યાં કાળીદાસ,
માફ કરો આ સમયે ખાસ.
બચ્ચાં મારાં થાશે દુઃખી,

શુભ આશિષથી થાશો સુખી.
હવે કરૂં ના એવું કામ,
ના કરશો મુજને બદનામ
ડોસાને મન આવી દયા,
શિખ દઇને શાન્તજ થયા.
કૃષ્ણુલાલને ડોસે કહ્યું,
હવે બાળપણ તારૂં ગયું.
મુજને આંખે હવે ક્યાસ,
માટે વહીવટ સર્વ તપાસ.
પુત્રો કહે છે આવો ઘેર;
રામ રટોને રૂડી પેર.
તેથી તારૂં તું સંભાળ:
મ્હારો પાસે આવ્યો કાળ.

કૃષ્ણુલાલ બોલ્યો દિન થઇને, કાકા કરૂણા રાખોજી:
આ ઘરબાર ગણો કાં જુદાં, શું મુખથી આ ભાખો—કરૂણા૦
રામ રટો આ ઘરમાં રહિને, પુત્ર મને નિજ ધારોજી;
પુન્ય દાન પ્રિતેથી કરજો, સર્વેને સંભાળો.—કરૂણા.

એમ દિવસ કૈં થયા પસાર;
કૃષ્ણુલાલને પ્રગટયો બાળ.
આવ્યા દિવાળીના દીન;

ડોસા આવ્યા નિજ વતન.
દિવાળી કરવા શુભ પેર,
પુત્રો પણ આવ્યા નિજ ઘેર.
હસી ખુશીથી દિવસો ગયા,
તહેવારો ત્યાં પુરા થયા.
પુત્ર કરી આજીજી કહે,
હવે જશો ના શેઠજ ગૃહે.
નિજ ઘરની ના કે દરકાર,
તજો હવે ત્યાંની જંજાળ.
નહિં જવા દઇશું ત્યાં અમે,
આ ખટપટને ત્યાગો તમે.
ડોસા બોલ્યા દિકરા સુણો;
હવે નથી રહેવાનો ઘણો.
કૃષ્ણલાલને સોંપી સહી,
જુજ વખતમાં આવું અહીં.
દઇ દિલાસો ડોસો ગયા;
પુત્રો પણ પરદેશે વહ્યા.

યત્ન કરોને ક્રોડ કદાપિ, ટેવ પડી ન તજાયેજી,
તેમ સ્વભાવ નહિં બદલાયે, મર્ણ થતાં દુર થાયે—સાચું.
ધુવો કોયલા બહુ સાબુથી, પણ ધોળા નવ થાશેજી,

હીંગ વિષે સુગંધી ભેળો, વાસ નહિં બદલાશે.—સાચું.

બુદ્ધિ બગડી મ્હેતા તણી,
અદેખાઇ અંતરમાં ઘણી.
વિચારતો પોતાને મન,
ડોસો વચમાં નડે વિઘન.
જુવાન સાસુ મરશે નહિં,
વહુનો દહાડો વળશે નહિં.
ડોસાનું જો કાસળ જાય,
મન ગમતો પૈસો લુંટાય.
ડોસો દેશ જવાનો નથી,
પ્રપંચ કૈં નભવાનો નથી.
જ્યાં ત્યાં ડોસો પામે માન,
મારૂં ના થાયે સન્માન.
રકમ એક ઉચાપત કરી,
જો ડોસાની દ્રષ્ટે પડી.
તો, તો, થાશે બૂરા હાલ,
ફજેત કરશે તે તત્કાળ.
રસ્તા વચ્ચે આવે આડ,
કેમ કાપવી ઘટે ન વાડ?
દુનિયા છે દોરંગી બધી,

સાર અસાર સમજતી નથી.
મ્હારે શું બીજાથી કામ?
કરવું મ્હારે કામ તમામ.
ડોસા મ્હોંચાડુ ચમત્કાર,
પડે પછી પાસા પોબાર.
કૃષ્ણલાલ છે ભોળો છેક,
નવ સમજે તે બે કે, એક.
મનમાંહી મનસુબો કરી,
મ્હેતાએ મન આશા ભરી.

ડોસા આવ્યા સૌ મન ભાવ્યા, રોજ ગયા અગીયારજી,
કાર્તિકની સુદ અગીયારસના, દીન હતા નિરધાર—સાચું.
પેઢીને રહેવાનું મંદિર, બન્ને એક મકાનેજી;
આગળ પેઢી પાછળ ઘર છે, દ્વાર બે રાખ્યાં તેને—સાચું.
શેઠ શેઠાણી સાત દિવસથી, ગામ ગયાં છે બીજેજી;
ડોસા વણુ ઘરમાં ના કોઇ, વાત હૃદયમાં લીજે—સાચું.

અગીયારસની શાન્ત સ્હવાર;
મુનિમજી ઉઠયા તત્કાળ.
તુર્ત ગયા સરિતને તીર;
ન્હાયા ડોસા નિર્મળ નીર.
આજે ડોસાને ઉપવાસ,

અગિયારસ તે કરતા ખાસ.
સ્નાન ધ્યાન પ્રિતથી કર્યું;
ધરણીધરનું ધ્યાનજ ધર્યું.
સ્નાન કરીને ગયા મુકામ,
દુકાનનું ઉકેલ્યું કામ.
મ્હેતાજી પણ હાજર હતા;
અંગે આજ અતી ધ્રુજતા.
સાંઝ પડીને દીવા થયા;
મ્હેતાજી નિજ મંદીર ગયા.
ડોસે થોડું કર્યું ફરાળ;
જપવા બેઠા શ્રી ગોપાળ.
જપ તપ કરતાં વાગ્યા આઠ,
ઠીક જમાવ્યો ડોસે ઠાઠ.
દુકાનને મ્હોટો છે ચોક,
રાત પડે ત્યાં આવે લોક.
મિત્ર મંડળી ત્યાંજ ભરાય,
ડોસાનું હૈયું હરખાય.
ડોસો કહેતા સુંદર વાત,
શિખામણની તે શાક્ષાત.
ડોસે વાત ચલાવી છેક,

બાર ઉપર ત્યાં વાગ્યો એક.
સૌ, સૌ ને ઘર ચાલ્યા ગયા,
ડોસો દ્વાર દઈ સુઇ રહ્યા.

લોક કહેછે યમના દૂતો, જનને લેવા આવેજી,
પણ ના કો' ની દ્રષ્ટે પડતા, ના કો' ને ગભરાવે—સાચું૦
પણ ડોસાએ નિજ દ્રષ્ટીએ, બે જન દીઠા પાસજી,
એક હતો કો પુષ્ટ બીલડો, બીજો કાળીદાસ— સાચું૦
પુષ્ટ બીલડે કુચો દીધો, ડોસાજીના મૂખેજી,
છાતીપર મ્હેતાજી બેઠો, ડોસા નિર્બળ ભૂખે— સાચું૦
બીલ્લ કહેછે આ મ્હેતાજી, કામ કરોજ ખલાસજી,
પાસ ગળાપર દીધો મ્હેતે, સુણતાં ઉપજે ત્રાસ— સાચું૦

મ્હેતે કીધું કામ ખલાસ,
ડોસા પામ્યા સ્વર્ગે વાસ.
ડોસાને ઉપાડયા ત્યાંય,
દુકાનની માળીછે જ્યાંય.
ગળે દોરડું બાંધી એક,
લટકાવ્યા નિચાણે છેક.
ગુડણ પર બેસાડયા ધરા,
દુષ્ટો ભુલ્યા કરતાં કળા.

× × × ×

પાછળ દ્વારે પેઠા હતા,
ડોસો જ્યારે કહેતા કથા.
તે અવસરમાં કાળીદાસ;
ઉઠી સાંકળ ખોલી ખાસ.
ભીલ ઉભો'તો પાછળ દ્વાર;
તેહને લીધો અંદર સાર.
સંતાડ્યો તેહને એકાંત,
કથા સુણવા બેઠો શાન્ત.
સૌ સૌને ઘર જ્યારે ગયા,
મ્હેતાજી સૌ સાથે વહ્યા.
સમય થયો અડધો કલાક,
મ્હેતાજીએ સાંધ્યો લાગ.
પાછળ દ્વારે ધીમે ગયો,
ભીલ બીજો ત્યાં ભેગો થયો.
ભીલ કહે કયાં જાઓ દાસ,
નામું છે લખવાનું ખાસ.
ચઢી ગયું છે નામું છેક,
માટે લખવું ધરી વિવેક.
દહાડે ના મળતી નવરાશ,
માટે જાવું આજે ખાસ.

સુણી વાત ઠાકરડો ગયો,
મ્હેતાજી મંદીરમાં વહ્યો.
ત્યાર પછી શું કીધું કામ ?
તે જાણોછો આપ તમામ.
કરી કામને નીકળ્યા બ્હાર,
જુજ વખતમાં થયું સ્હવાર.
પ્રભાતમાં ડોસો દે દાન,
દાણા કેરૂં રોજ નિધાન.
ભીખારી સૌ ભેગા થયા,
ચોક ઉપર સા બેસી ગયા.
મુનિમજી ઉઠયા નહિં હજુ,
કેમ નહિં બિછાનું તજયું ?
દાણા મોકલવા'તા બ્હાર,
ખર લઇને આવ્યો કુંભાર.
કાકા કહીને પાડી બૂમ,
કમાડ ખખડાવીને ધૂમ.
ગરબડ કરતાં વાગ્યા આઠ,
ઠીક જમાવ્યો લોકે ઠાઠ.
કોટવાલ ત્યાં આવ્યો સાર,
તેડાવ્યો તત્પર સુતાર.

કમાડ તોડી અંદર ગયા,
શય્યા સૂની વિસ્મય થયા.
તપાસ સૌ ઠેકાણું કરી,
ખુણે ખાંચરે જોયું ફરી.
મ્હેતાજી પણ લેતા ભાગ,
સાંકળ દીધી સાંધી લાગ.
ગભરામણની ચાલે ઘડી
કોટવાલની દ્રષ્ટી પડી.
શંશય આવ્યો ત્હેને એમ,
મ્હેતે સાંકળ દીધી કેમ?
માળ પરે સૌ જોવા ગયા,
શબ દેખીને વિસ્મય થયા.
શું દુઃખ દેખો ડોસો ડર્યો,
આપઘાત ભોળાએ કર્યો.
મ્હેતાજી ઉભાછે જ્યાંય,
કોટવાલની દ્રષ્ટી ત્યાંય.
થરથર ધ્રૂજે કાળીદાસ,
કોટવાલ સમજ્યોછે ખાસ.
ત્રાસ પામતા સૌ કો ત્યાંય;
આંખ વિષે આંસુ ના માય,

ડોસા દેવ તણા અવતાર,
શા દુઃખે છોડ્યો સંસાર?
જે દેખે તે અચરજ થતો,
પાસ દોરનો ઢીલો હતો.
ડોસાની ગરદન ચોપાસ,
ડાઘ ઉઝરડો મળે ન ખાસ.
પડે સમજ ના કોને કશી,
કોટવાલના હૈયે વશી.
કોટવાલ રજપૂતજ હતો,
મુનિમ કેરો મિત્રજ થતો.
મ્હેતો બોલાવ્યો એકાંત
કોટવાલ તો થયો કૃતાંત્ત.
ઓ! કાળા પાપી ચંડાળ;
આણ્યો ત્હેં બ્રાહ્મણનો કાળ.
શ્યા સુખ માટે કીધું પાપ;
ઉત્તર સાચો મુજને આપ.
ઇર્ષા તું કરતો'તો ઘણી;
દેવ સમા ડોસાજી તણી.
સાંકળ દ્વારે દીધી સહી;
તું જાણે કો દેખે નહિં.

વળી જગાં નીચી છે બધી;
આપઘાત ના થાયે કદી.
મુજ પાસે પુરાવો એક;
નથી છુટવાનો તું છેક.
જે મણકા મુજ પાસે ઘણા;
તુજ તુળસીની કંઠી તણા.
મુનિમની શય્યાની પાસ;
પડ્યા હતા મેં લીધા ખાસ.
ક્યાં કંઠી તુજ જૂની અરે?
નવી પહેરી આવ્યો ખરે!
રાત્રે ખુન કરતાં નિરધાર;
તુટેલી તુળસીની માળ.
મુખ ત્હારૂં છે મ્લાનજ થયું;
તેજ બધું તુજ જાતું રહ્યું.
આવ્યો પાસે ત્હારો કાળ;
આશ્રયની ત્હેં તોડી ડાળ.
મ્હેતો ત્યાં ઘભરાયો ઘણો;
ભય પેઠો પકડાવા તણો.
કોટવાળને પાયે પડ્યો;
પોકેપોક મુકીને રડ્યો.

ત્હમે બચાવો મુજને આજ;
કૃપા કરીને રાખો લાજ.
કોટવાળની પાસે જઈ;
વાત સુણાવી છાની કંઈ.
થયો શાન્ત ત્યાં તે રજપૂત;
મંત્ર સુણી એવો અદ્દભૂત.

લક્ષ્મી દેખી મ્હોટા જન પણ, લાલચમાં લપટાયેજી;
ના ડર રાખે દેવતણો એ, જાળ વિષે ઝપટાયે—સાચું માનોજી,
દોષિત તે નિર્દોષ ગણાયે, નિર્દોષી દંડાયેજી;
જુઠો તે સાચો થઇ બેસે, સાચો જન સપડાયે—સાચું.
પણ સદ્દગુણી ને ન્યાયી જન કર્મ કરે નહિં એવુંજી,
નથી અમર કો આ અવનીમાં, પાપ શિરે શીદ લેવું—સાચું.

છાની વાત કરી એકાંત;
કોટવાલને કીધો શાન્ત.
રજપુત શબની પાસે ફર્યો;
આપઘાત ડોસાએ કર્યો.
પંચક્યાસ પ્રપંચે કર્યો;
દેવ થકી—ના દીલથી ડર્યો.
વિપ્રજનોને આજ્ઞા ભણી;

અગ્નિદાહજ દેવા તણી.
વિપ્રોએ આટોપ્યું કામ;
ઘણું કકળતું આખું ગામ.
જ્યાં ત્યાં એવી વાતો થાય;
મ્હેતે કીધી બ્રહ્મહત્યાય.
પાપ કદી ના છાનું રહે;
વાત વાયરે તુર્તજ વહે.
સઘળે શોક છવાઇ રહ્યો;
અરે! દેવ અવતારજ ગયો.
મુનિમ પર સૌનો છે પ્યાર;
મ્હેતાને દેતા ફીટકાર.
મ્હેતે કીધું કામ તમામ;
પત્ર લખ્યો ડોસાને ગામ.
પુત્ર બધા પરદેશે હતા;
વાત સુણીને વિસ્મય થતા.
શું દુઃખ આવ્યું ડોસા શિર,
આપઘાતથી તજ્યું શરિર.
દુઃખી હૃદય નીજ ગામે ગયા,
સર્વ સહોદર ભેગા થયા.
સૌ જન બોલે જ્યાં ત્યાં ઘણું,

થયું. ખૂન તમ ડોસા તણું.
ક્રીયા ખર્ચ પરવારી કરી,
ગયા પુત્ર સરખાપુર ભણી.
કૃષ્ણલાલ ત્યાં આવ્યો હતો,
રડી રડીને નબળો થતો.
શું કીધું ત્હેં એ ભગવાન!
ડુબ્યાં મ્હારાં બારે વ્હાણ.
ઓ કાકા? તમને કહું કથી,
મ્હારો દોષ જરાયે નથી.
મુનિમ પુત્ર ત્યાં બોલ્યા વાત,
ત્હારો વાંક નથી સાક્ષાત.
જે ભગવતને ભાવ્યું સહી,
ત્હારે દીલગીર થાવું નહીં.
મુનિમના પુત્રોએ ખાસ,
ચાલુ કીધી ગુપ્ત તપાસ.
મ્હેતો પાછળ દ્વારે ગયો;
ભીખલુ બીજો જે ભેગો થયો.
તે આવ્યો મળવાને ખાસ,
મુનિમના પુત્રોની પાસ.
કહી વિસ્તારી સર્વે કથા,

સાક્ષી મ્હારી સાચી સદા.
મળ્યો પુરાવો માગી દાદ,
પુત્રોએ માંડી ફરિયાદ.

× × × ×

તપાસ ચાલી માસજ ચાર,
પણ ના નીકળ્યો કૈં એ સાર.
કોટવાલને મ્હેતે મળી,
શાક્ષી ફેર્યા દ્રવ્યે કરી.
કોટવાલ ના દિલથી ડર્યો,
કૃપણલાલને કબજે કર્યો.
સમજાવ્યો ધમકાવ્યો ઘણું,
ઘર ભેળાશે રે! તુજ તણું.
માટે અમને આપ મદદ.
ખુનનો કેશ કરાવું રદ.
સર્વ પાપમાં ભેગા થયા,
મ્હેતાજી તો છુટી ગયા.
મુનિમ પુત્રો થયા નિરાશ,
ગામ ગયા નિજ છોડી આશ.

* * *

પાપીનું ઢંકાયું પાપ;

પણ ના છોડે જગનો બાપ.
પ્રપંચથી જો છુટી જાય;
પણ કુદરતની શીક્ષા થાય.
વર્ષ ચાર તો વીતી ગયાં;
પણ મ્હેતાને ભારે થયાં.
ગઇ ચાકરી નિર્ધન થયા;
પુત્ર એક યમદ્વારે ગયો.
પુત્રી એક પતિ વિણ રઇ;
મ્હેતાની આંખ્યો પણ ગઇ.

અંધ થઇને પેટજ ભરવા, પર ઘરમાં અથડાતોજી;
પામે છે અપમાન અતિશે, સહન કરી સૂકાતો. સાચું.
સૌ બોલે વાવ્યું તે લણશે, તેમાં કોઇ શું કરશેજી;
બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ન ન્હાનું, બહુ દુઃખ પામી મરશે. સાચું.

બહુ દુઃખ પામ્યો કાળીદાસ,
તે સુણતાં ઉપજે છે ત્રાસ.
આઠ વર્ષ બીજાં પણ ગયાં,
મ્હેતાનાં દુઃખ પુરાં થયાં.
વર્ષ થયાં જ્યાં ખૂનને બાર,
કાળીદાસ ગયો યમદ્વાર.
શીક્ષા અહીંની પુરી થઇ.

ત્યાંની શીક્ષા બાકી રહી.
કૃષ્ણલાલ પણ દુઃખિયો થયો;
ધંધો સર્વે તુટી ગયો.
રહી નહીં પહેલાંની શાખ;
હતા મુનિમ પેઢીનું નાક.

* * *

ઓ! દિનબંધુ દેવદયાળુ, કરૂણા કેશવ કરજોજી;
મુનિમના ભોળા આત્માને, હરદમ શાન્તી મળજો--કરૂણા૦
આ જગમાં જન જેવું વાવે, તેવું ફળ તે પામેજી,
બાવળ વાવી આંબો ઈચ્છે, એ આશા નવ જામે-કરૂણા૦
હે! સદ્‌ગુણી વાંચક પ્યારા, છે તુજનેજ સલામજી,
ભુલચુકની હું માગું માફી જય જય આત્મારામ-કરૂણા૦

॥ श्री हरि ॥

છુટક કાવ્ય.

(લેખક શંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા.)

તો શું થયું ?

ગઝલ—સોરઠી (હરિગીતમાં પણ ગવાશે.)

હરિભજન કર હરિભજન કર, હરિભજનમાં હિત છે રહ્યું;
  કિરતાર નામ ઉચ્ચારતાં, આયુ વહ્યું તો શું થયું ?
નીતિ નિયમને પાળતાં, અનીતિ ઉરેથી બાળતાં;
  સત્સંગને સંભાળતાં, દુઃખ જો સહ્યું તો શું થયું ?
ધ્યે સત્યનો સાથી સદા, જુઠું ઉચરવું ના કદા;
  આવી પડે જો આપદા, સુખ સૌ ગયું તો શું થયું ?
પરમાર્થમાં ધન આપતાં, વળી કષ્ટ કૈં નાં કાપતાં;
  સ્થળ સ્થળ સદાવ્રત સ્થાપતાં, કૈં ના રહ્યું તો શું થયું ?
તુચ્છ લોભ લાલચ ટાળતાં, કટુ કામ ક્રોધ વિદારતાં,
  મન મોહમાયા મારતાં, મૃત્યુ થયું તો શું થયું ?

પરકાજ કષ્ટ ઉઠાવતાં, સુખ સૌ તજ્યાં મન ભાવતાં,
નિજ દેશ શેવ બજાવતાં, શિર જો ગયું તો શું થયું ?

"ઇશ્કનો અન્જામ!"

-ગઝલ-

અરે! ના ઇશ્કમાં પડશો, પુરા પસ્તાઇને રડશો,
બની કૈં ઇશ્કના બંદા, મરાયા ઇશ્કના માટે.
ઘણા જન ઇશ્કમાં ઘેલા, બની ઘરબાર મેલીને,
જગાવી જોગ જંગલમાં, ભરાયા ઇશ્કના માટે,
ભલે હો શાહ કે શેવક, ભલે રાણી અગર દાસી,
સકળનું સુખને વૈભવ હરાયા ઇશ્કના માટે.
ખરેખર ખૂન કૈં કીધાં, જુલમનાં જામ પી-લીધાં,
પડી ને પાપના ફંદે, ફસાયા ઇશ્કના માટે.
ભલાં લૈલી અને મજનું, પડ્યાં'તાં ઇશ્કની આગે,
અરે! અન્જામ એ આવ્યો, હણાયાં ઇશ્કના માટે,
વળી ફરહાદને શીરીં, વિના મ્હોતે મુવાં બન્ને,
કસોટી પ્યારની પર જે કસાયાં ઇશ્કના માટે.
અહા! કૈં રાજ્ય પલટાયાં, કુટુંબો નાશ કૈં પામ્યાં,
વહેતા ખૂનથી ખાડા ભરાયા ઇશ્કના માટે.
કહે શંકર નથી સ્હેલો, કઠણ છે ઇશ્કનો રસ્તો,
અરેરે! ઇશ્કના ચેલા વવાયા ઇશ્કના માટે.

" સટ્ટો નહિં પણ શયતાન ! "

— ગજલ —

લગાડી લેશ લાલચને, ફસાવે હાય ! ફાંસામાં,
કલેજું કત્લ કરનારો, અરે ! શયતાન કે સટ્ટો ?
અરે ! સટ્ટા તણા સાથી, સુવે ના શાન્તતા ધારી,
ઠરી ના ઠામ ઠરનારો, અરે ! શયતાન કે સટ્ટો ?
બતાવી ગોળનું ગાડું, જમાડે ઝેરના લાડું,
સબંધીનેજ છળનારો, અરે ! શયતાન કે સટ્ટો ?
તજાવે લાજને લક્ષ્મી, કરાવે કર્મ કૈં કૂડાં,
દગો કરતાં ન ડરનારો, અરે ! શયતાન કે સટ્ટો ?
કરાવીને કરજ કૈંને, કઢાવ્યાં કૈંક દેવાળાં,
કપટ ભંડાર ભરનારો, અરે ! શયતાન કે સટ્ટો ?
પડી કૈં પાસમાં તેના, મુવા પીસ્તોલ મારીને,
પલકમાં પ્રાણ લેનારો, અરે ! શયતાન કે સટ્ટો ?
અરે ! કૈં ઝેર-પી-સૂતા, ડુબ્યા કૈં હાય ! જે દરિયે,
ખરેખર ખૂન પીનારો, અરે ! શયતાન કે સટ્ટો ?
કહે "શંકર" સુણો પ્યારા, બુરોછે છંદ સટ્ટાનો,
સકળ સુખનેજ હરનારો, અરે ! શયતાન કે સટ્ટો ?

ધનવાન અભિમાની સગાઓને ઠપકો !

ગજલ–સોરઠી (હરિગીતમાં પણ ગવાશે)

આવ્યા તમારે આંગણે, આવો ભલે કે'તા નથી; !
કરિયે પ્રણામ સલામ પણ કૈં લક્ષમાં લેતા નથી !
કહો શેઠ કુશળ ક્ષેમ છે ? તમ બાળ બચ્ચાં કેમ છે ?
આ રંકના પર રે'મ છે ? ઉત્તર અરે દેતા નથી !
નવ બેસવા આસન કરો, નવ પાન સોપારી ધરો,
અવલોકતાં અવળા ફરો, સ્હામું જરા જોતા નથી !
જળપાત્ર નિજ હાથે ભરી, મ્હેલાં તમો સ્હામે ધરી,
વિવેકની વૃષ્ટિ કરી, પાતા અગર પી–તા નથી !
જળપાન વણ કહેવે કર્યું, અંતર અમારૂં હા ! બળયું,
ના ધ્યાનમાં આપે ધર્યું, નરમાસમાં ન્હાતા નથી !
કૈં વાત કરિયે જો અમે, પણ સાંભળો ના તે તમે,
ના બોલવું તમને ગમે, કિરતારથી બ્હીતા નથી !
દુઃખ–વાત–તમ પાસે કહે ! ના–રે'મ તમ હૃદયે રહે,
અમ આંખથી આંસુ વહે, એ આંસુડાં લ્હોતા નથી !
ધનહીણ શું હલકા અમે, ધનવાન તે ઉંચા તમે ?
તમને સદા ચહિયે અમે, અમને તમે ચ્હાતા નથી !
અંધા બનો અભિમાનમાં, ના વાત લ્યો કૈં ધ્યાનમાં,

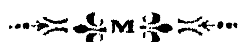
છેવટ જવુંજ સ્મશાનમાં, પણ ગર્વને-તજતા નથી !
છે રંક રાજા હારમાં, કિરતારના દરબારમાં,
કો ઉંચ નીચો-ધારમાં, જૂઠું અમે ગાતા નથી !

પ્યારમાં મસ્તાન!

-ગઝલ-

બનીને પ્યારના જોગી જગે અહલક જગાવીશું,
અમે બસ પ્યારના નામે, સુખે ગરદન કપાવીશું.
હજારો માલ મિલકત કૈં, વળી જાહો જલાલી કૈં,
અમે દિલદારના બોલે, બધું પળમાં ખપાવીશું.
અમોને ઝેરનું પ્યાલું, ભરી કો પ્યારથી આપે,
અમે શંકા વિના શરબત ગણીને ગટ ગટાવીશું.
કિતાબો જ્ઞાનની જોવા જરા અમને નથી ગમતી,
અમે કોરી કિતાબે પ્યારની-બેતો—છપાવીશું.
અમે શાળા સ્થાપાવીને, ભરીશું પ્યારના ચેલા,
તહાં બસ પ્યારના જાપો અમે હરદમ જપાવીશું.
તપાવી લાલ કીધેલા, ઉન્હા લોખંડના સ્થંભે,
કહે કો પ્યારને ભેટો, મળી કાયા તપાવીશું.
અમે મસ્તાન મ્હોબતમાં, દિવાના ખાસ દિલબરમાં,

દિલાસો જો નહિં દેશે, કદમ ગરદન ઝુકાવીશું.
દિવાનો છો કહે દુનિયાં, નથી દરકાર દુનિયાંની.
અમે બસ પ્યારના બંદા બની શેવા બજાવીશું.
અમારા દર્દના માટે, દવા ના કામ કૈં આવે,
અમોને પ્યારની પરવા મજે મોજો ઉડાવીશું.
ભયાનક પ્હાડ તોડીશું, લડીશું શેરની સાથે,
અમે તો પ્યારના મંત્રે મહા મહેનત ઉઠાવીશું.
અમારો પ્રેમ છે કાતિલ, નથી કાચો જરાએ કૈં;
કહો તો પ્યારની ફૂંકે, ફના દુનિયાં બનાવીશું.
રહીશું પ્યારની સાથે, મરીશું પ્યારના માટે;
અમે આ જીંદગી દિલદારની પાછળ લુંટાવીશું.

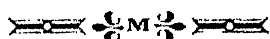
"પદભ્રષ્ટ થયેલો પ્યાર!"

—ગઝલ—

તપાવેલા તવા જેવું, અરે! અંતર અમારૂં છે;
તમારાં પ્યારનાં બીંદુ પડયા પ્હેલાં બળી જાશે.
અમારી દીલ વાડીમાં, બીયાં ના પ્યારનાં રોપો;
સુકાશે ને સડી જાશે, ફળી ફળ ફૂલ ના થાશે.
અમારા મનરૂપી મચ્છી, ન આવે પ્યારની જાળે;
કદી સપડાય તો છેદી, સપાટામાં છુટી નાસે.

અમારા મનરૂપી મૃગલું, ફસે ના પ્યારના ફાંસે;
જશે નાશીજ જંગલમાં, નહિં કો કાળ અપડાશે.
અમારા દીલના દરિયે, નહિં મળશે મીઠું પાણી;
ખરેખર છે બધું ખારૂં, પિશે તે તુર્ત પસ્તાશે.
અમારા દીલનો શીશો, નથી શરબત-શરાબોનો;
ઝરેલું ઝેર છે તેમાં, પિતામાં-પ્રાણ તો જાશે.
અમારૂં મન નથી મેવો, ભડસે ના ભુલી લેવો;
જમીને દોષ ના દેવા, નહિં એ દુઃખ જોવાશે.
અમોને નાથ ના કે'શો, ન અમને બાથમાં લેશો;
ઉજડ અંતર અમારૂં છે, ભયાનક દેખતાં ભાસે.
નથી દિલદાર પર દિલ આ, નથી મહ બુબમાં મોહ્યા;
તમારાં નાઝ નખરાંથી, નહિ, મન પ્યારમાં ન્હાશે.
તમારી પ્યારની વાતો, અકારી કાનને લાગે;
અમારા કાન છે બ્હેરા, ભલે બુલબુલ પરી ગાશે.
કિતાબો પ્યારની જોવા, જરા અમને નથી ગમતી;
અમે તો પ્યારના દુશ્મન, ન કો પ્યાલી ભરી પાશે.
અમે ના પ્યારના ચેલા, નથી માલીક મ્હોબતના;
કરોડો કોસનું અંતર, પડ્યું પાછું ન સંધાશે.
કૃતઘ્ની લોક છો કે'તા તમા-શી-લોકની અમને;
અમારામાં અમે રાજી, અમોને કોઇ ના વ્હાશે.
સુનાં પીંજર અમારાં છે, મળે ના પ્યારની મેનાં;
હુતી તે હાથથી ગઇ છે, ફરી પાછી ન દેખાશે.

અમે તો પ્યારને બાળી. બનાવી ખાખ ખાધી છે;
કદી લાખો ઇલાજોથી, સજીવન ત નહિં થાશે.
અમોને છે નહિં પરવા, સજીવન પ્યાર કરવાની;
અમારી જીંદગી આખી, ખરેલા ઝાડ સમ જાશે.

"ચાલુ જમાનાનો સુધારો!"

—ગઝલ--

જમાનો વહિ ગયો જૂનો, અરે! ફેશન વિના સૂનો;
અમોને શોખ પ્યારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
ગમે ના પાઘડી જરીયે, શિરે ટોપી ધરી ફરીયે;
જુનો ધારો અકારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
વિના દર્દે ધર્યો ચસમો, ભલે આંખે પડે વસમો;
સુનેરી ફ્રેમવાળો છે, અમારો એ સુધારો છે.
ભલે ઘરમાં નથી ખાવા, ભલે બાપા બને બાવા;
નવિન પોષાક પ્યારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
ગમે ના જ્ઞાનનાં પોથાં, નકામાં એ બધાં થોથાં;
સરસ શૃંગાર પ્યારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
નથી કિરતાર જેવું કૈં, ભુલી ભટકી મરે છે કૈં;
વકુફ વણ એ વિચારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
પુરાણો શાસ્ત્ર છે ખોટાં, નકામાં ખાય સૌ ગોથાં;
ધરમ ખાલી ધખારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
ને સ્નાન સંધ્યાનું, વળી પરમાર્થ કરવાનું;
કામો એ કુટારો છે, અમારો એ સુધારો છે.

ગમે ના ઘર મહીં ખાવું. સદા હૉટલ વિષે જાવું;
તહાંનો સ્વાદ સારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
ગમે તે જ્ઞાતિનું ખાવું, અરે! એ હું જુહું કેવું?
ખરે ખોટા વિચારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
ફરીશું ફાંકડા ફક્કડ; અભીમાને અતી અક્કડ;
વિનયનો તો ઉધારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
ચ્હડાવી બૂટને મોજાં, ફરીશું બાગ વાડીમાં;
ભજન ખાલી લવારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
મરાવી રૉક્ બૈરીને, જશું નાટક તમાસામાં;
સુધારાનો વધારો છે, અમારો એ સુધારો છે,
અહાહા!! બ્રાન્ડી ને બીડી, અમારી સ્વર્ગની સીડી;
પિયે ના તે ગમારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
અનીતિમાં મઝા જેવી, નીતિમાં ના મળે એવી;
કહે કો? એ કુધારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
પિતા માતા તણે તામે, રહેવું એ કહ્યું કોણે?
પ્રિયાનો પ્રેમ પ્યારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
અમે તો પ્યારમાં ઘેલા, ચતુરાના બન્યા ચેલા;
ગુરૂજી એ અમારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
ગરીબો છેક છે હલકા, નથી મિત્રો થવા જેવા;
અમારો રાહ ન્યારો છે, અમારો એ સુધારો છે.
તમોને જે કરી વાતો, સુધારો જુજ છે એતો;
હજુ બીજા હજારો છે, અમારો એ સુધારો છે
કહે "શંકર" તમો જેવા, અરે! દુનિયા ડુબાવાના
અમારો જે કુધારો છે, તમારો તે સુધારો

અગાઉથી આશ્રય આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ.

નકલ.	નામ.	નકલ.	નામ.
૧૦૧	શેઠ પીરોજશા—મંચેરજી	૧૬	શેઠ—જેરામ—ગાંપશી.
૭૫	શેઠ દીનશાજી—પેસ્તનજી	૧૬	શેઠ—ત્રીકમલાલ—તારાચંદ
૭૫	શેઠ વાડીલાલ—મુલચંદ	૧૫	મી. લલ્લુભાઈ કલ્યાણદાસ.
૭૫	શેઠ વાડીલાલ જગજીવનદાસ.	૧૧	મી.—હીરાલાલ—જેસંગભાઈ
૫૧	મી. મે—બેનજામીન.	૧૧	શેઠ—વસનજી—ખેતશીની કું.
૫૧	શેઠ પાલનજી પેસ્તનજી	૧૧	શેઠ—પ્રેમજી—હરજી.
૫૧	શેઠ હીરાલાલ—મૂળચંદ	૧૧	શેઠ ધનજી—વેલજીની કું.
૫૧	મી. મંગળદાસ—નથુભાઈ	૧૧	શેઠ ત્રીકમદાસ—દામજી.
૩૨	મી. મોહનલાલ લલ્લુભાઈ	૧૧	પંડિત વેલજી—રામજી.
૨૫	મી. નરોત્તમદાસ ગીરધરદાસ	૧૧	શેઠ—પ્રાગજી ગોવિંદજી.
૨૫	મી. ચમનલાલ—ગેલાભાઈ	૧૧	મી. કેશવલાલ—મહાસુખરામ
૨૫	મી. વાડીલાલ હરજીવનદાસ	૧૧	મી. માણેકલાલ—કેશવલાલ.
૨૫	મી. ચીમનલાલ—કેશવલાલ	૧૦	શેઠ—બાપુલાલ—ચુનીલાલ.
૨૫	શેઠ હીરાલાલ—ભગવાનદાસ	૧૦	રણછોડદાસ—પૂંજાભાઈ.
૨૫	મી. ઉજમલાલ—નિ. નંદલાલ	૧૦	શેઠ ભીખાઈ [illegible]
૨૫	મી. છોટાલાલ—કાશીરામ	૮	મી. ધારશી કાનજી.
૨૫	શેઠ કાનજી—ધીરજ	૮	શેઠ—જેઠાભાઈ—દેવજીની કું.
[illegible]	મી. ફરામરોજ કુંવરજી	૮	મી. હરીદાસ—[illegible]
૨૦	મોરબી—[illegible]	૮	મી. વેલજી ઉમરશી.
[illegible]	શેઠ [illegible]—પેસ્તનજી	૮	મી. જેરામ—વેલજી.

જાહેર ખબર.

સંગીત.

સુબોધ બિંદુ.

(લેખક. શંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા)

જો તમને ગાયનો વાંચવાનો શોખ હોય તો ની[illegible] ભક્તિ, અને વૈરાગ્યના વિષયોથી ભરપુર સહજ સુંદર પુસ્તક મંગાવી લેશોજી. તે નીચે લખેલા બુકસેલરોને ત્યાંથી મળશે. કીમત–રૂ. ૦–૪–૦

મુંબઈ.

એન–એમ–ત્રીપાઠી, પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ.
પંડીત. જયેષ્ટારામ મુકુંદજી–કાલબાદેવી રોડ
રમનલાલ પરમાણંદ ચાહવાળા–કાલબાદેવી રોડ
પી૦ ટી૦ પંડીત–કાલબાદેવી–પાયધની.
સુરતમાં પંડ્યા–છોટાલાલ કાશીરામને ત્યાંથી
ઠે–નાણાવટ નં. ૫૩ શેઠ નારણદાસ માણેકલાલની દુકાને
તથા મુંબઈમાં લેખક પાસેથી [illegible]
ઠે૦ મ લેરજી–વાડીવાળાની [illegible] [illegible]